

Септаг

10
2021

6+

ISSN-0235-1366

АРДАРА БУТТ

АРДАРА БЕТТА 3-ГІА ДИ – ХЪЕХАРХОЧУН ДИ

Орцхананаъкъан Хадижат

ХЪАВА

Йовзий шоана
Хъава яха йиЛиг?
Хъава чІоагІа
Дика йиЛиг я.
КІажарг я цун,
Дошув санна лепаш,
Сийна бІаргаш
Седкъий санна да.
Хъава йоагІаш
Наха бІаргаяйча,
ХІара сага
Сибат сийрдадоал.
Боккхийчарга
Іуйре дика ювцаш,
Хъава кІаьда
Елаш дІатІехйоал.
ЦІагІа нанна а
Новкъостал ду Хъавас,
Ишколе а Хъавас
Дика деш.
Йовзий шоана
Хъава яха йиЛиг?
Из мо йиЛиг
Массанахъа эш.

Ахилганаъкъан Зарета

ХЪЕХАРХОЧУННА

Хъехархо– тха шоллагІа нана,
Ба хъа цун мо тхоца бала.
Да тхо аьрдагІа, сиха да,
Аьннар ца деш, харцахъа да.

ХІаьта а, тайсса тхо ца дуташ,
Хъехаш я хьо, ца луш кІаьд,
Деша, язде, дехка сурташ;
Я хьо нана санна кІаьда.

ЧІоагІа дукха езаш тхона,
Хьоца да тха хІара ди.
Массаза баркал яха хьона,
КІаьд ца ле тха нигат да.

Берий кхоллам

БОГАПХЫД

ФАЪЛГ

Цкѡа хьунагӀа гӀолла йодаш, хиннай богапхьид. Цох кхийттад цогал.

– Хьо малий? – хаьттад цогало.

– Со черепаха я, – аьннад вокхо.

– Хьо черепаха яц, хьо богапхьид я, – аьннад цогало.

– Сона безац хьа наьна мотт, сона эрсий мотт хоза хет, – аьннад богапхьидо.

Цар кьовсама тӀакхаьчай борз. Цогало берзага дӀадийцад, шоай кьовсам мишта баьннаб. ТӀаккха берзо аьннад:

– Наьна мотт бувца беза ла, богапхьид. Цул хозагӀа, цул мерзагӀа цхьаккха хӀама дац хьона.

– Дика хац сона из, – аьннад богапхьидо.

– Оаха Юмаергья хьо, – аьннад берзо.

ХӀара денна ихай богапхьид борз йолча наьна мотт шаьрбе. Юх-хера, ший мотт дика шаьрбаьчул тӀехьагӀа, кхыбола мотт вӀалла бувца безам а хиннабац богапхьидо.

Евкуранаькъан Альфия, Ольга тӀара ЮШ, 5 кл.

Чуранаькъан Аниса,
Наьсарера №9 йола ЮШ

Къуркъанаькъан Раяна,
Наьсарера №2 йола ЮШ, 5 «б» кл.

КІАДАЙ ТИКА

Баскилг довз тха
Юрта дика,
Я цун кладаш
Дохка тика.

Кхыча мехка
Бохийт баьреш,
Уж цлабоагла
Дахьаш даьреш.

Зунгаташ ух
Даьреш хетта,
Мархаш доасташ
Болча бетта.

Гежа даьреш,
Йилбаза клада,
Тика йизза,
Уй тла дада.

Дена хьаотт
Клормац– Баба,
Клада дезаш
Тега аба.

Чоапилг – Мужиг
Чувоал цига,
Оасилг бахьаш
Шийца зига.

Оаз ирагла
Я цун довтал,
Клада лех цо
Тега гловтал.

Нокхармоза
Цига бера,
Бархат лехаш
Ба из кера.

Мугларч ухаш
Хила деза,
Хлара оаса
Болаш геза.

Яьхкар цига
Тлаккха говраш,
Кладаш харжа
Шоашка товраш.

Цхьанне маша
Ийцар шийна,
Бар из маша
Бесаш ийна.

Вокхо ферта
Ийцар кийча,
Кизга доаллар
Цига ийча.

Хьогол йоаеш
Санна гийга,
Из кизга чу
Хьежар шийга.

Бумабрг ера,
Чуйоал лахаш,
Даим санна
Ший «блук» яхаш.

Оал цо: «Баскилг,
Хьадал чехка
Зипаш, толаш
Дараш мехка...»

Йоассаелар
Тикан майда,
Баскилгашта
Хулаш пайда.

АЗИЛГИ ГАЗИЛГИ

Газилг я тха Азига,
Модж Iоулла газилг.

Азиг – хьалха,
Газилг – тIехьа:
Газилг – беша,
Азиг – деша.

Азиг я тха газилга,
КIедж Iоулла Азиг.

Газилг – хьалха,
Азиг – тIехьа:
Азиг – беша,
Газилг – деша.

Азиг, газилг,
Газилг – Азиг!

– Мама, Азиг
Маьре гIоргий?
– ГIоргъа.
– Мама, газилг а
Цунца гIоргъа?

ДАТТА

Гуйран бетта
Кхач хьо, датта:
ЦIера товлгаш –
Хьа гайдолгаш.

ГУЙРАН ЗИЗАШ

Эзар тIора
БагIа ара.
Геза да уж.
Газо дуж уж.

АПТАРИ МАЙМАЛИ

Джунгле-хьунагIа да хьайоагIаш яр мецъенна, яа хIама дукха лийха, хIама кора ца йоагIаш, кIаьдъенна, шахъая-ха аптар. Хезар цунна, гаьн тIа цхьан-не «чIавкъ-чIавкъ-чIавкъ», яхаш. Кор-та хьал а айбаь, ер лакхе хьалхъежача, маймал дайра цунна, гаьна бухье а даьнна, бананаш юаш дагIаш.

«Даьра, маймал, – ше-шийца дага-хьа аьлар аптаро, – Iа-м атта дуй хьона ер дуне. НапагIа лаха а кхымет-тел цIагIара арадала дезац хьа-м. Хье дахаш долча гаьн тIа, лаха ца езаш, шортта яа хIама я хьона». Дерста-ча маймалга хъежаш, багара шодаш Iоухар аптара, из маймал чIоагIа чаме хургдолаш санна хетар цунна.

– Ва маймал, – кхайкар цунга аптар, – хой хьона, хье аьлий цIен тIара долга?

Сай даь-дас оолаш хезад сона из. Са цIагIа даь-даьгара диса каьхат да, лом-паччахьа кулг тIа а долаш; шо, маймалаш, массане а лоархIалда, аьнна. Хьо хьадоагIе соца, аз дIалургда хьона из каьхат.

– Хов сона-м, хов! – Iочукхайкар маймал. – ДагадоагIа сона-м, со зIамига долча хана денз, хьа даь-да са даь-даьна чулаьтта, са даь-дас хьа даь-даьна кодж а тилла, из вира меттел лелаяь!

– ТIаккха хьадоагIий хьо соца, из каьхат аз хьона дIалургдолаш?

– Са даь-да цIаккха гIаш лийннавац, аптара тIавагIаш мара. Со а леларгдац! Йолле, хьай даь-дас леладаь кодж хьа а лехе, юхайола. Хьа даь-дас са даь-да санна, со а, хьайна тIа а хоадаь, дIадига деза Iа шоайцига!

Кхийтар аптар, маймал шийна ишт-та атта Iехалургдоацилга. «Сабарде Iа, цкъа-м са каракхоачаргда хьо», – аьнна, дIаяхар аптар.

ХIаьта маймал дIахо а, «чIавкъ-чIавкъ-чIавкъ», яхаш, бананаш яа эттар.

БЕКЕ ДОТТАГІА ДЖЕКИ

Дог гІоздаьннад тахан Беке:
Вайзав керда доттагІа Джеки.
«Джеки, – йоах, – хозий, нани,
Вахаш, дешаш ва Британе!

Делар салам
Наьсарера
ДоттагІчунга
Лондонерча!

Дилла ваьлча йоазув Джеки,
Цхьаккха тамаш яц вай Беке:
«Хьо» ца оалаш, оал цо «Ю»,
Беки, Джеки? Нэим ис ю!

Бувц цо хала-атта
Цар ингалсий мотт,
Дошлорга тІа хаттар
Цкъаза лаха отт.

«Ай лив! Ай лайк! Ю лав!»
(Беке книжкаш шорта делл).
Скайп чугІолла: «Ваув!»
Джеки, раьза волаш, вел.

Цхьа Беки вагІац
Іомабеш мотт,
Джеки а вай мотт
Іомабе отт.

Ваьлар Джеки
Къамаьл де:
«ХІама дий, Беки,
Наьсаре?»

ИККАШ ЮВХА ЦИСК

ференгий фаълг

(Діахододар. Долалур – 9-ча номер тІа)

Цу гІулакха чІоагІа раъза хинна циск, царна хьалха хьалдеддад. Цон хьокхаш боахка нах шийна бІаргабайча, цІогІа техад циско:

– Ер цонаш Карабас-аьлан я оаш ца оале, хьалла боагІача наха товращца чІегилгаш йоахаргья шун дегІамех. Ховш хилалаш из!

Ше діаходеддад.

Цу ханна цон хьокхача наха духьала нийсвеннав паччахь. Цо хаьттад царга:

– Хьаний оаш хьокха цонаш?

Циско кхерам тІатессача наха аьннад:

– Карабас-аьлан я ер цонаш.

Цецваьннача паччахьа аьннад Карабас-аьланга:

– Дика йоккха цонаш хиннай хьа-м! – аьнна.

Вокхо эздеаца саббаре юхааьннад:

– Бакьда из, сийдолаш вола паччахь, укх цонашка шер-шера дика йол Іалашъю.

Цу ханна циск ялат хьокхаш боахкача болхлошта тІакхачад. Цо цІогІа техад царга:

– Ер ялата аренаш Карабас-аьлан я оаш ца оале, хьалла боагІачар товращца доардаргда шо, чІегилгаш яьха.

Циск діаходеддад.

Паччахь болхлошта духьала сецав. Цо хаьттад царга:

– Ер кхаш хьанад?

Наха, гора а баха, жоп деннад:

– Карабас-аьлан да ераш ялата кхаш, – аьнна.

Паччахь гІадвигав цар кьамаьло.

Циск-м діахододаш хиннад, духьала мел кхийттачунга: «Ераш цІенош Карабас-аьлан да алалаш; ераш хьайраш Карабас-аьлан я алалаш; ераш сомий бешамаш Карабас-аьлан я алалаш», – яхаш.

Паччахь чІоагІа цецвувлаш хиннав, Карабас-аьлан бІаьхийча боахамах.

Юххера а, циск хозача, боккхача боахама тІакхачад. Цу чу вахаш хиннав, доккха деІ а долаш,

нах буаш вола вампал. Цул дукхагIа рузкъа долаш саг хиннавац. Паччахъа тачанка чакх мел яьнна лаьтташ цун хиннад. Цун фу низ ба, фу карагIдоал хатта а хаьтта, циск фусам-даьна тIадахад, хъа доагIача беса сий ца деш, ше тIехдоаладеннадац, аьнна.

Вампала циск тIаийцад, даарах-ялатах кхета, аьннад.

ТIаккха циско аьннад цунга:

– Сона хезад, моллагIча аькхан хъисапе хъона дерза мог, аьнна, лом хила а, пилла хила а. Бакъдий-м хац сона из?

– Мог, даьра! Аз дIа а хьокхарг ма-д хъона.

Цу сахъате лома куце хъахиннав вампал. Циск кхераденна, кхуврча яй хьалъуллача бIоагIа тIа ийккхад, иккашца из атта хиннадеце а.

Фусам-да раьзаве дагахъа, ше чIоагIа кхераденнилга дIахайтад циско. ТIаккха аьннад:

– Эггара зIамигагIча аькхан хъисапе а хъа хила тарлу, аьнна, хезадар сона. Цох дукха теша-м тешац со. Из хъа вIаштIехъадаргдац, аьнна, хет сона.

– Хъажалахъ хIаьта!– аьнна, цу сахъате дахкан хъисапе вийрзав вампал.

Цунга хъежаш хиннача циско, цу сахъате тIа а кхийтта, дахка дIабиаб.

ХIаьта паччахъа тачанка боахама хьалхашка сецай. Из хезача циско, сиха ара а ийккха, аьннад паччахъага:

– Маьрша доагIалда шо, Карабас-аьлан боахаме!

– Аьъ, Карабас-аьла! Ер гIалаш а хъа я? Сона мича хайнад хьо сел, боккха боахам болаш, вIаьхий вий?! – аьнна, паччахъ чуволавеннав хъаьша-цIагIа доккха истол дизза цIи мел йоаккхаргIола даар латтача.

Паччахъа йиий кулг а лаьца, Карабас-аьла тIехъаволавеннав, ше цецвалар гуча а ца доаккхаш.

Пхи-ялх кад йий менначул тIехъагIа, паччахъа аьннад Карабас-аьланга:

– Са найц хила хьо раьза вале, аз духъале-м ергъяц!

Карабас-аьлан бIарг тIаэтта хинна паччахъа йоI а чIоагIа раьза хиннай цу къамаьла. Яха а яха, Карабас-аьланна мархIаийккхай из. Паччахъа ший иштта сий дарах доккха баркал а аьнна, кхы тIехъа ца доаккхаш, цу дийнахъе а дукха хъаьший чу а бийха, доккха той а даь, цо из хъайоалаяьй. ЧIоагIа сакъийрдар наха саг йоагIача дийнахъа. Дика мар-сесаг а хинна, баха хайшаб уж.

Циск, дукха хIама кара долаш, Карабас-аьлан гIулакхча хиннад. Дахка-м, уж лувцаш йола ший говзал йиц ца ялийта мара, лоацаш хиннабац цо.

Иштта юххъанца ше даьга аьнна дош, ше цхъа моллагIа дола дакъа доацилга, бакъдаьд циско.

*Таржам даьр – Озанаькъан Салмана Iабдуррохъим
Джамаладинов А. А. сурташ*

ЯНДАНАЪКЪАН ЖАМАЛДА ВАЪ 105 ШУ ДИЗАД

Галглай къаманна эггара дукхагла везаш, лоархлаш вола поэт ва Янданаъкъан Хамарзий Жамалда. Галглай хьалхара халкъа поэт, СССР-а йоазонхой Союза доакъашхо, НГИАССР йоазонхой Союза Правлене председатель хиннар, «Знак Почета» яха орден еннар из ва. Галглай поэташта юкъе эггара глорваьннарех ва Жамалда. Дийна воллаше а, «классик» аьнна цӀи дӀаяха а хиннав из. Поэта кхоллам, духхъала галглашта юкъе байза а ца Ӏеш, дуккхача къамашта юкъе бовзаши безаши ба. Цун стихаш арайийннай эрсий, украинций, гуржий, полякий, казахий, гӀаббартой, балкхарой, гӀумкий, кхыча къамий метташка.

ДЫН

Хьо бакъилг йолча хана,
Лесташ дийхка беса,
БӀарг санна езаш даьна,
Лийлар хьо, тесса кхес.

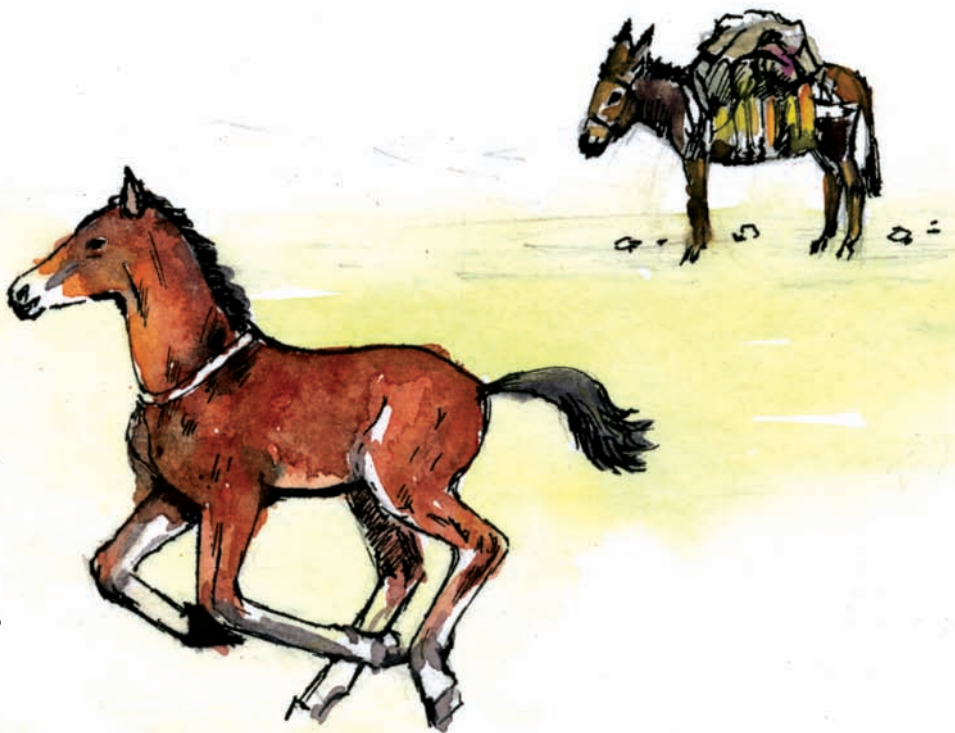
Лелайора хьо, са санна
Бертех дас лораш,
Езаш дега, бер санна
Сийнача баъ тӀа ловзаш.

Ахийтар хьо шер-шера
Из Маьтлоам баа.
Хьекхаш кулг Ӏурра-Ӏура,
ЦӀенбеш герга гаа.

ДӀаэттар хьо, дын хинна,
Къегаш чачакха кхес,
Саь санна сибат хинна,
Мух мо йолаш масса.

Ӏаьржа хий даьккха дотув
Хьа гаан тӀа къега даьлар,
Даьна ца могаш соцо,
Хьо ловзабаьлар.

«Шод дика тохал, ва кӀанат!» –
Хьа даьга дукха яьхар,
Да хьаста кхувлаш,
Ӏа йиӀий дог гӀоздаьхар.

ВИРАГА

Ашара говза яц,
ДегӀа ийша я,
Болара чехка яц,
Мух йоагӀаш я,
Хьох яьхадале а;
Гож сеттадеш, – харц дац, –
Ӏа лоаман довкъашкара
Деса михьаш кхихьа,
Мерза пхьор дуадаь,
Се нанас вӀайха вужаваь,
Сона-м дицлургдац.

ЛОАМАШКА САЛАІАР

Укх шера шоллагІча классе деша вахав Іадрахъман. Бераша шоаш аьхки мишта салаІар дувчача хана, царга ла а дийгІе, хинначох къамаьл де волалу из:

– Дешара шу чакхдаьлча, со вай лоамашка тхоай дади волча вахавар.

– Шун дади-м цІагІа ма вий, малагІа дади ва Іа вувцар? – аьле, бІаргаш а кІирдийя, хьахьож Аьсет.

– Іа вувцар тха воте да ва, со хьоашалгІа ваха хиннар тха нанай да ва. Сона-м цун цІи а хов, Элбазкъа яхаш ва из.

– ТІаккха алал, фу дар цига?

– Тамашне хІамаш дукха дар. Йийкхача бийсанна гуш сийрда седкъий дар, Іам чу Іехаш пхьидарч яр.

– Мишта Іех тІаккха пхьидарч? – хаьттар Мусас.

– «БІакъ-бІакъ», яхаш, Іех.

Деррига бераш делалу.

– Сенах дел шо? – цІенхаштта хоатт Іадрахъмана. – Цига-м гамажаш яр, цогалаш дар, гаьзарий яр, аьрзеш яр, жа дар.

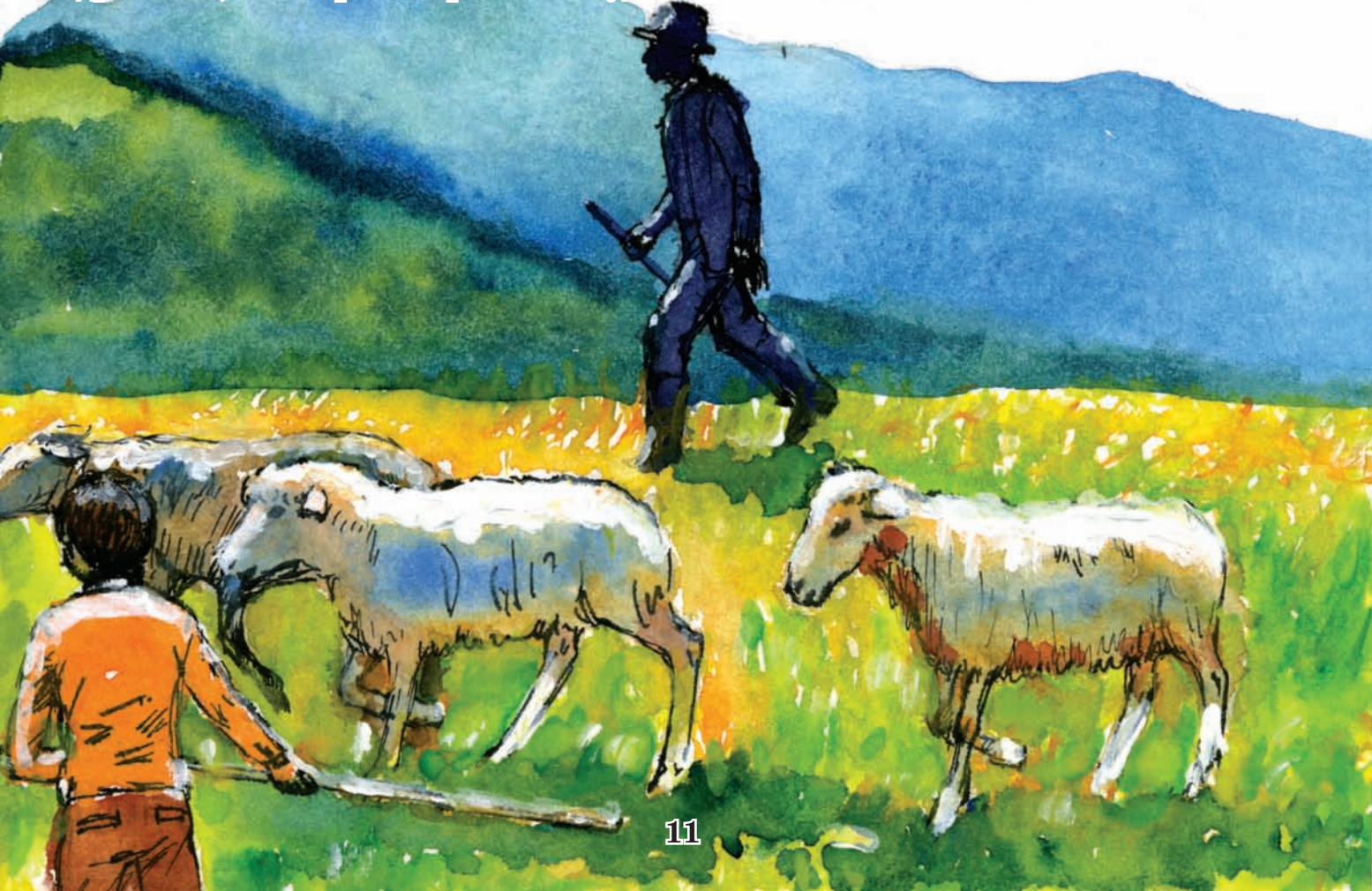
– Уж-м укхаза а ма дий, – оал Башира.

– Цига-м хьунагІа бертий а, чарч а, ферхаш а да, йоахар даде.

– Хьона царех хІама бІаргаяйрий? – хаттар ду Лейлас.

– Уж гаьна яр, сона йовнзар. Со дадеца оасара, цонашка, хьунагІа, нокхарашка ухар. Іалаьлай, ма дукха комараш яр цига: мангала комараш, баьцакомараш, гаьн тІара комараш, еллаш, кхазараш, мистаяргаш! ХІара дийнахъа Эса чу лувча ухар тхо берашца. Со-м дадеца, кхыметтел Іоахарий Іул доаккхаш а, хилар; бежага а жега а ваьллар. ТІадоагІача шера а, цхьаннахъа берий салаІара лагере а ца водаш; лоамашка, дади волча, гІоргва со. Шо соца доагІаре, ховргдар шоана цига мел безаме, сакъердаме я.

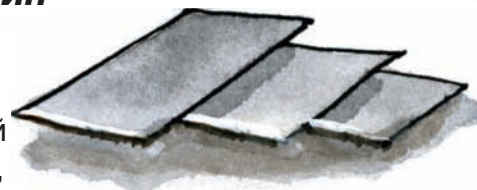
– Хьона цига фу дайнад хац сона, бакъда дадегара къаьна хІамаш-м Іомадаьд Іа, Іадрахъман, – аьлар хьехархочо Іалаудина ПаьтІамата.

МОТТ БЕЦЕ, КЪАМ А ДАЦ

Горчхананаъкъан Бадрудин

ХЪАРЖАКЪ

Хъаржакъ яха дош тоъал довзаш да, вай йоазонца болх беча наха. Хъаржакъ оал, ябакха хулача боараме йоккха лордаш йолча балаш тладувлача йоккхача йоархлах. lala а оал цунах. Бакъда хъаржакъ ала йиш я моллагла йолча листах – каъхата листах а, аьшка листах а, кхычох а. Дукхагла «йоккха лорд» яхилга хинна а хила мег из хьалха. Вай дувца малан долаш, доаладаъд из дош Беканаъкъан Тембота ший цхьан йоазон тла. Ференгий метталара цхьа дувцар да, Тембота таржам даъ. Цу тла яздаъд, каъхата листах дувцаш: «Влаштайилла каъхата хъаржакъ укхунга хьа а енна, ший са а лела, ваьнна длавахар каъхаташ кхухьар». Цудухьа вай ала а, язде а йиш я тахан «аьшка ши хъаржакъ ийцай аз базар тлара, е ши хъаржакъ каъхат доадаъд аз, сайна цига хиннар дувцаш», аьнна.

Кицаш

ХЪО «АЛА» ВАЦ, ХЪО «ХАЗА» ВА

Хъун петарашка, гобаьккха кокаш яглача, къух тла дагла lурра шоашта напарла лаха арадаьнна Пхьагал– Дадии, Пхьагал– Нании, Пхьагилг цар Воли.

– Са-м чloarla мошача хаьсага догъэттад, – йоах Пхьагалo-Нане. – Блаьсти санна моша яц хланз буц. Кlorда а яьй. Кабуц яле а, нарс яле а – цу тайпарча хlаманга догъэттад са.

– Бакъда из, – оал Пхьагалo-Даде. – Гурахьа дeгла овсара хlама яа еза вай. Из ца дойя, хала хургда лангара довла. Витаминаш дукхагла яа.

– Вуро! – оал Пхьагилго-Воло. – Сона хов дукха нарсаш мичай! Эстей босе йолча клал, наьха беша я.

– Хlаьта цу коара къонах бларгавайнавий хьона? – хоатт Даде-Пхьагилго. – Цунгара топ бларгайнайий хьона? Оаха фу дергда цо хьона топ тохе?

– Тохаргьяц цо! Тохе а, сона кхетаргьяц! Со мел сиха йод хой хьона, даггара чlуг-чларгаш а етташ! – йоах Воло-Пхьагилго, цloгла детташ.

– Вай эстей босе гlorгдац. Вай чуийца яьннача беша гlorгда. Цу тла оакхарашта яа саглийна хlама юташ цхьа воккха саг ва. Цун бешара коартол яхьаргья вай, – оал Нане-Пхьагилго.

– Езац! Сона коартолаш езац! Сона нарсаш хоза хет. Со нарсаш яха вода! – яхаш, цloгла детт Воло-Пхьагалo.

– Ма е глар! – тlачовх цунна юххера а Дади-Пхьагал. – Хьo «ала» вац, хьo «хаза» ва! Хьайга яххар дича ваьннав хьo боккхагlчар.

Кхералу Воl-Пхьагилг. Шорттига хет цо наьнага: «Нани, фу яхилга да из, «хьo «ала» вац, хьo «хаза» ва», яхилга».

– Хьа дош ала бокьo яц, дувцачунга ладувгла мара, яхилга да из, – оал Нане-Пхьагилго. – Вешта аьлча, хьайна хетар ма дувца, хьайга яхар хьаде, йоах цу кицо а вай Даде а.

– Мегаъд, -жоп лу Воло-Пхьагилго, – коартолаш хиннача беша гlorгда вай. Саглийна йита коартолаш йиача дикагла да, топ бе а йoаллаш, хаьхо лелачара нарсаш лечкьaечул.

– Нийса да, – оал Нане-Пхьагилго.

ГІАЛГІАЙ СИЙДОЛА НАХ

Салиханов А.

ІАРЧАКХАНАЪКЪАН ИБРАХІИМА АХЪМАД

Вай республике а гаьнна цул араха а вовзаш вар, Россе сийдола гишлонхо яха ціи лелаеш хинна Іарчакханаъкъан Ахъмад. Из ваь хиннав 1941 шера Нохч-ГІалгІай АССР Пригородни района Керда ЖІайрахъ яхача юрта. Цун да, Ибрахім-молла аьнна, наха ціи йоаккхаш, наха сий деш Іаламсаг вар. ХІаьта нана Иленаъкъан Калимат яхаш хиннай. Сибрера цІабийрзача, цар дезал баха сайцаб Наьсар-Керте. Цу хана денз, шоаш Іеш бола моттиг ца хувцаш, чакхбаьннаб цу дезалера боккхагІбараш. Цу юртар ишкола яккхачул тІехьагІа, зІамига саг деша отт В. И. Ленина цІерагІча Дагестански университета гишлонхой факультете, дика дешарца белгала волаш, чакх а йоаккх цо из. Ший хьамсарча районе болх беш, дикка ха йоаккх Ахъмада. Из хиннав ПМК – 432 мастер, прораб, кулгалхо. Иштта балхаш даьд цо Нохч-ГІалгІай гишлошъяра урхаллен чуйоагІача ПМК-105. Цо хьалхле лелаеш хьа мел даь гишлошца дувзаденна балхаш метраца Іодистача, уж миллионаш метраш хургдар аьнна хет сона.

1979 шера, Ибрахіма Ахъмад керте а латташ, вай республикера гишлонхой болх БАМ хьалъеча кьахьега. Цар яьча гишлонех я Кунерма яха біарчча юрт, Лена-Кунерма яха цІермашена никъ. Цигара цІавеча, цхьан юкьа цо кулгалдеш хиннай Шолжа-ГІалий тІара СпецСМУ-10. Цул тІехьагІа Шолжа-ГІалий тІарча аьшка-бетона конструкцеш хьаеча завода директор хул цох. ГІалгІай республика хьаяьчул тІехьагІа, Ахъмад «Ингушстрой» яхача урхаллен керттера инженер, Москверча акционерий «Спецпромжилстрой» яхача цхьанкхетара кулгалхочун заместитель, Гишлошъяра нохчий урхаллен кулгалхочун заместитель хиннав. ТІехьара цо болх баь моттиг я Сипсой-ГІалий тІара ший доалахьа йола гишлонхой предприяти.

Ахъмад кхелхав 2010 шера февраль бетта 15-ча дийнахьа. Цун дезал Наьсар-Керте Ибрахім-молла ваьхача коа бах.

Ахъмада фусам-нана я Наьсарерча ГІаппархой Обкура йоІ Аьсет. Модельерий школа яккхача, цо болх бу Шолжа-ГІалий тІарча модан ЦІагІа, «Космос» яхача кинотеатра художник-оформитель йолаш. Ши йоІ-воІ да Ахъмадеи Аьсетеи. Лейлас чакхъаьккхай Москвера 1-гІа лорий академи, Мухьмад Москвера финансови академи яккха ва. Из Турце вах, дукхагІа бизнес лелаю цо. Эггара зІамагІа я Фатима, цо ГІалгІай паччахьалкхен университета экономически факультет яккхай. Обкура Аьсета дийцача хІамаех со гІадвугаш а цецвоаккхаш а хиннар дар, Фатимай ворхІ кІаьнк хилар. Нанна-м атта хургдац царга массанега хьажа, уж лелабе, хІаьта а доккха беркат да из. Сона хеташ, Дала шийна дукха везача сага мара лургъяц цу тайпара тІехье.

САКЪЕРДАМИЛГАН

Хамхой Дауд

НАНИ, ФУД ЕР?

– Нани, фуд ер, – йоах Аслана, – ма чІоагІа даІингаш дувл сога?!

– Хьалвиззалца «хьув» Іочубеллаб, цудухьа даІингаш дувл, – йоах нане.

– Нани, фуй из Іа ювца «хьув»? – хетт кІаьнка.

– Виза ца кхеташ, Іа Іочуйиа хІама я-кх, – йоах нане.

– Нани, лор я хьо? Хьона-м массадола хІама ма хой, – йоах кІаьнка.

– Лор яц со, йоккха саг я, – йоах нане.

– Нани, гІанахьа дайнар сомагІа хІана хилац тІаккха?

– Фуд из, хьона сомагІа цахулар?

– ГІа дайнадар сона, хьо зІамига йиІиг йолаш, – йоах кІаьнка. – Бакъахьа-м дар, хьо зІамига йиІиг яларе, соца ловзаргьяр хьо. Сога лувш а хургьядар, со харцахьа лийлача.

– ТІаккха хьона хингалаш хьан дергдар? Хьона дукха деза хингалаш, – хетт нане.

– Ловза-м сона саг коравергва хьона, нани. Іа санна хоза хингалаш деш-м саг коравергвац, – нанена мархІаэккх кІаьнк.

Вагапов А.

ХАЪС

Дика хыйкъад хІара хаъс.
Шортта я тха беша нарс,
Харбаз, паста, помидор.
ЧІоагІа летаб къаъна кхор.

Дувцал, шун беш иштта йий?
Оаш шоай беша доал даъдий?
Аьхки вай мел хыйга къа,
Декхаш йоагІа гуйран ха.

КХО ДОА

ДІа а дувца,
Хъа а дувца;
Беза дадай
Кхо доа бувца.

Хыйкъай кхашка
Дукха хъажкІаш.
Я уж иззал –
Кхоа доа биззал.

ЭП

Гиба кепара эп,
Хъа бІарг сенна леп?
Юаш нане беш,
Йий хьо тийшарг беш?

КРОССВОРДА ДАШХАРГАШ

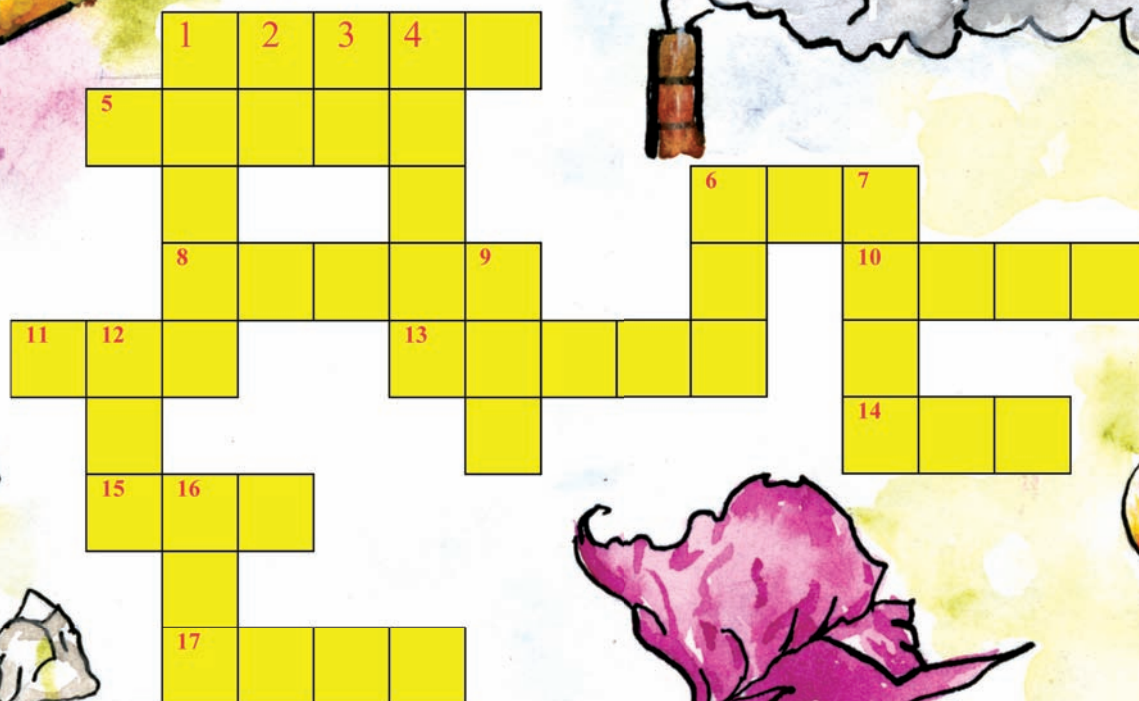
ПхорагІа: 1. Дошув. 5. Товал. 6. КІай. 8. Урдун. 10. Ирал. 11. КІув. 13. Вахар. 14. Зиг. 15. Хох. 17. Геми.

УрагІа: 1. Дотув. 2. Ов. 3. Ша. 4. Уллув. 6. КІур. 7. Йидз. 9. Вар. 12. Улх. 16. Орг

КРОССВОРДА ХАТТАРАШ

Пхорагла: 1. Лакха мах бола аьшк (металл). 5. Талмаста бийза маша. 6. Лай хула бос. 8. Саг йийхача, хлама эца лу ахча. 10. Хлама хоадаеча диттан кертера белгало. 11. Асфальт бу цох. 13. Дийна мел долча хламай хьал. 14. Кладá дакылг. 15. Кломал дукха доаллаш бола хаьсасом. 17. Нихь дувлаш хьалха лела-баь глрлс.

Урагла: 1. Лакха мах бола аьшк. 2. Тхах хлама хьаеча хана, маьхашца хьалуvc из. 3. Горадаь хий. 4. Лала, юххе яхача деша синоним. 6. Ци йоагача хана хьальухар. 7. Кхá декъаш, глайна тла оттабу кхера. 9. Тал-ха йолаеннача маькха тлаюж из. 12. Нокхармозаша модз чудулл цу чу. 16. Тхан аьхинг шийна тлалусташ, хьахинна бурилг.

Кроссворда дашхаргаш 15-ча оаглон тла да.

Оттаяьр ва Боракеев С.

ДОШЛОРГ

Аптар (я) – (неологизм) гиена
Богапхьид (я) – черепаха
Вампал (ва) – великан, циклоп
Гаа (ба) – круп лошади
Гиба (я) – глиняный кувшин с широким горлом
Гулакхча (ва) – служащий
Датта (я) – рябина
Йий (да) – пиво
Найц (ва) – зять
Нихь дувла – растянуть кожу
Ференг (ва) – француз
Хаьсасом (ба) – овощ
Хингал (да) – пирожок с начинкой
Хьаржакъ (я) – лист чего-либо
Цон (я) – (место косьбы) покос
IaIa (ба) – (бот.) лопух

«СЕЛАИАД» (РАДУГА) № 10
Детский журнал
Учредитель — Правительство Республики Ингушетия
Издается с сентября 1986 года на ингушском языке.
Зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Ингушетия.
Регистрационный номер ПИ № ТУ06-00029 от 19.09.2019 г.
Главный редактор Б. Х. Горчханов.
Зам. главного редактора Р. С. Келигова.
Худ. редактор А. Х. Даурбекова.
Корректор С. Я. Арчаков.
Рисунки художника А. Х. Даурбековой.
Сдано в набор 12.10.21 г.
Подписано к печати 19.10.21 г.
Дата выхода в свет 20.10.21 г.
Формат 60x84/8.
Бумага офсетная.
Печать офсетная. Усл. п. л. 2.
Уч.-изд. л. 2,2.
Тираж 2150. Заказ 210913.
Адрес редакции и издателя:
386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, пр. И. Базоркина, 3а.
Электронный адрес: selaad.ri@mail.ru
Телефоны: гл. редактор – 22-70-97; отделы и бухгалтерия – 22-70-96.
Отпечатано в АО «Изд-во «КЗ», г. Минводы, ул. 50 лет Октября, 67.